

Klasse voor Natuur- en Geneeskundige Wetenschappen
Classe des Sciences naturelles et médicales

20.II.2018

Les vivants et les morts d'Urkesh (nord de la Syrie, 2000-1600 av. J.-C.).
Analyse archéo-anthropologique

par

Arwa KHARABI*

MOTS-CLES. — Archéothanatologie; Pratiques funéraires; Statut social; Sépultures; Age de bronze; Mésopotamie.

RESUME. — Découverte entre 1998 et 2004, la zone funéraire de Tell Mozan, située dans la ville haute d'Urkesh (capitale de l'empire hittite en haute Mésopotamie), a livré une centaine de tombes datant du début du IIe millénaire av. J.-C. et restées jusqu'à ce jour inédites. L'étude archéo-anthropologique que j'ai menée sur cet ensemble remarquable visait, dans un premier temps, à apporter un éclairage sur de nouvelles pratiques funéraires pour cette période dans cette région mésopotamienne, puis, dans un second temps, à présenter une vision complète des conceptions funéraires et du rapport à la mort dans la société ancienne d'Urkesh. Cette étude s'appuie, d'une part, sur les données archéothanatologiques (mise en place des dépôts et analyse de l'environnement de la tombe) et, d'autre part, sur les données biologiques (âge, sexe et état sanitaire des défunts). Si la majorité des sépultures d'Urkesh entrent dans les normes funéraires caractéristiques de la période et de la région, d'autres sont plus atypiques, notamment la disposition du cadavre et la quantité d'objets associés. Par ailleurs, des structures de feu et des dépôts de restes animaux associés aux tombes semblent être liés à l'identité biologique des défunts. De surcroît, l'étude de l'organisation de l'espace funéraire met en évidence des regroupements en fonction de l'âge et du sexe des défunts. Enfin, il semblerait exister une évolution des pratiques funéraires entre les deux phases d'utilisation de la nécropole qui traduise des changements dans l'organisation sociale pendant cette transition.

---

* Post-Doctoral KHALED AL'ASAD Fellowship

Anthropology and Human Genetics, Université Libre de Bruxelles

If you wish to contact this author, please contact the secretariat of the Academy

contact_raos@kaowarsom.be

TREFWOORDEN. — Archeo-thanatologie; Begrafenis gedragingen; Sociale status; Graven; Bronstijd; Mesopotamië.

SAMENVATTING. — *De levenden en de doden van Urkesh (Noord-Syrië, 2000-1600 BC): archeo-antropologische analyse.* — De necropolis van Tell Mozan, die werd ontdekt tussen 1998 en 2004, is gesitueerd in de bovenstad van Urkesh (de hoofdstad van het Hittitische rijk in boven-Mesopotamië). De opgraving leverde honderden graven op die dateren uit het begin van het 2de millennium v. Chr, en die tot op heden onbestudeerd bleven. Het archeo-antropologische onderzoek dat ik op deze opmerkelijke collectie heb uitgevoerd was er in de eerste plaats op gericht een perspectief te bieden op nieuwe grafgebruiken in deze periode in deze regio. Daarnaast is het de bedoeling om ook een omvattende visie voor te stellen op funeraire opvattingen en de relatie met de dood in de samenleving van het oude Urkesh. Deze studie is enerzijds gebaseerd op de archeo-thanatologische gegevens (de depositie van het lichaam en bijgaven en de analyse van de grafomgeving), en anderzijds op de biologische gegevens (leeftijd, geslacht en gezondheidstoestand). Alhoewel de meerderheid van de graven de karakteristieke funeraire kenmerken vertonen uit deze periode en regio, zijn andere meer atypisch, met name in de manier waarop het lichaam in het graf werd geplaatst en de hoeveelheid geassocieerde objecten. Geassocieerde ovens en haarden en bijzettingen van dierlijke resten daarentegen, lijken verbonden te zijn met de biologische identiteit van de doden. Ook de organisatie van de graven in de funeraire ruimte vertoont concentraties op basis van leeftijd en geslacht. Ten slotte lijkt er een evolutie te zijn in de grafgebruiken tussen beide gebruiksfasen van de necropolis, die mogelijk samenhangt met veranderingen in de maatschappelijke organisatie gedurende deze overgang.